

Kunnskap viser vei –

Eli Knøsen , Seniorrådgiver

Nasjonalt Dokumentasjonssenter for personer
med nedsatt funksjonsevne

- Nasjonalt Dokumentasjonssenter for personer med nedsatt funksjonsevne
- ”Dokumentasjonssenteret”
- Besøksadresse: NOVA, Munthes gate 29, 0260 Oslo
- Postadresse: Pb 3223 Elisenberg, 0208 Oslo

- www.dok.no
- ekn@dok.no

Den tause diskrimineringen

Nytt fokus på funksjonshemming

- Hvordan vi **forstår** et problem – et fenomen – vil være avgjørende for hvordan vi forholder oss til fenomenet – hvor og hvordan vi finner løsninger på problemet.

PERSONLIG TRAGEDIE

- ELLER DISKRIMINERT?

- NOU (norsk offentlig utredning)

22 : 2001

FRA BRUKER TIL BORGER

En strategi for nedbygging av funksjonshemmende barrierer

- Fra bruker til borger :
publikasjonsbestilling@ft.dep.no (I-1034B)
- Akademika 22 11 67 70
- Full deltagelse for alle? www.shdir.no
trykksak@shdir.no
- SHDIR tlf: 810 20 050

- HVORFOR FINNER VI OSS I DET?
- HVORFOR FINNER DERE DERE I
DET?
- HVORFOR FINNER ”ALLE” SEG I
DET?

Fra Bruker til borger, NOU 21-2001

- ”en har ikke klart å omsette de grunnleggende prinsippene til praksis, og det er en betydelig vei å gå før en når målet om full deltakelse og likestilling. (...)
- Det store gapet mellom mål og virkelighet fremstår som et konglomerat av problemer. Det er imidlertid mulig å se en form for overordnet systematikk i dette konglomeratet, og denne systematikken er knyttet til hvordan samfunnet organiseres og utvikles. Hovedproblemet er at hensynet til at alle skal delta og ha like muligheter, sjelden kommer inn som et viktig premiss i planleggingen, i beslutningsprosessen eller i den konkrete utforming av tiltakene. (...) forts.

Fra bruker til borger, forts.

- Utvalget har lagt en politisk analyse til grunn:
Når mål eller hensyn knyttet til en samfunnsgruppe glemmes i den grad at det blir et system i det, skyldes dette i stor grad at gruppen har en for svak posisjon til å gjøre sine premisser gjeldende - til å gjøre dem til selvsagte hensyn og premisser. Den svake posisjonen medfører at det ikke rokker ved myndighetenes legitimitet om gruppen overses, og manglende handling får ingen konsekvenser. Forts..

Fra bruker til borger, forts.

- Det råder fremdeles en del fordommer som gjør at det ikke er like selvsagt å ta inn hensynet til funksjonshemmede i samfunnsplanleggingen.
- Mennesker med funksjonsnedsettelse blir ikke sett som en del av befolkningen - men som en gruppe som ønsker sine krav gjennomført på bekostning av den øvrige befolkningen. Det er et alvorlig paradoks at nettopp fordi hensynet til alle borgere ikke legges til grunn for politikk og utforming av tiltak, kommer samfunnet i en situasjon der en må ty til kostbare særløsninger i etterkant.”

- Hvordan vi **forstår** et problem – et fenomen – vil være avgjørende for hvordan vi forholder oss til fenomenet – hvor og hvordan vi finner løsninger på problemet.

Funksjonshemmede i media

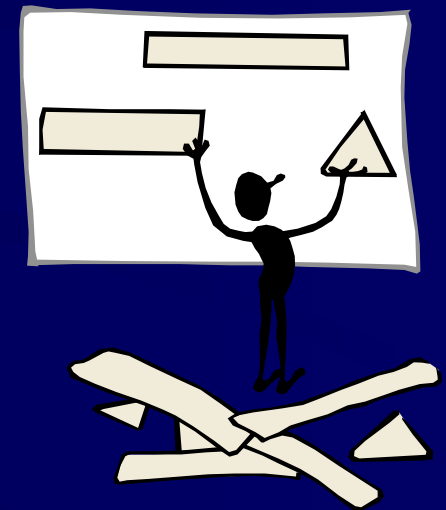
- Offer
- Helt
- Barn

HAR VI EN FUNKSJON?

- Normalitet
- Referansegruppe
- Syndebukker
- Motveker
- ”De andre” - Skrekkeksempel

En avviker blir skapt – nedbryting av identiteten

- Kjønnssidentiteten fortrenses
- Man frarøves sosiale roller og tildeles nye
- Man lærer andre normer
- Man fratras rettigheter
- Man blir møtt med andre forventninger
- Man opplever krenkelser av selvet

- KONTROLL, TVANG OG MISTENKLIGGJØRING

- SKYLD

- SKAM[↑]_↓

- AVMAKT OG UNDERKASTELSE

- **UTLÆRT PÅ
HANDIKAPSKOLEN**

Individet

Samfunnet

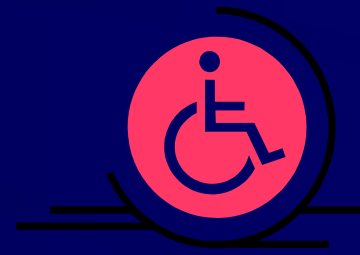
Funksjonsnedsettelse

Diagnose

Individuelle konsekvenser
(blind, lam, smerter,
inkontinens, angst osv.)

Funksjonshemming

Holdninger

Fysiske hindringer
Barrierer

WHO (Verdens Helse organisasjon)

- Impairment

- Disability

- Handicap

Sykdom/skade /lyte

Funksjonshemming

Handikap (**Rolletap**)

Individet

~~Samfunnet~~

Funksjonsnedsettelse

Diagnose

Individuelle konsekvenser
(blind, lam, smerter,
inkontinens, angst osv.)

Funksjonshemming

Hindringer

Fysiske hindringer
Barrierer

Tragedie-tenking:

Det å være funksjonshemmet blir sett på som en **personlig tragedie**.

”Stakkars! Så leit, så trist!”

”Hvordan har du ødelagt deg, da? Du blir nok bra igjen, skal du se!”

Funksjonsavvik assosieres med ”lidelse og smerte”.

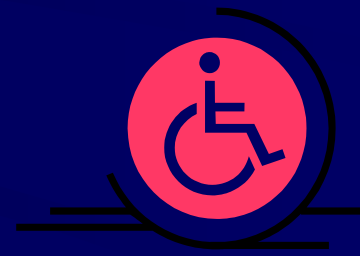
~~Individet~~

Samfunnet

Funksjonsnedsettelse

Funksjonshemming

Diagnose

Holdninger

Individuelle konsekvenser
(blind, lam, smerter,
inkontinens, angst osv.)

Fysiske hindringer
Barrierer

Sosial undertrykkelse:

Om funksjonshemming defineres som sosial undertrykkelse, vil funksjonshemmede bli sett på som kollektive ofre for et uvennlig eller uvitende samfunn, heller enn individuelle ofre for omstendighetene. Overført til sosialpolitikken, vil et slikt syn gå inn for å lette undertrykkelsen framfor å gi individuell kompensasjon. (Mike Oliver)

En annen måte å se det på

Hva feiler det deg?

Hva er galt med samfunnet?

Har du en funksjonshemming som begrenser dine daglige aktiviteter?

Begrenser andre menneskers holdninger dine daglige aktiviteter?

Begrenser din funksjonshemming dine muligheter til å gå ut så ofte du ønsker?

Er det problemer knyttet til transport og/ eller økonomi som hindrer deg i gå ut så ofte som du ønsker?

En annen måte å se det på forts.

Hvor vanskelig er det for deg å komme deg rundt i nabolaget på egen hånd?

Fører ditt helseproblem til at det er vanskelig for deg å reise med buss?

➔ Hvilke problemer i omgivelsene gjør det vanskelig for deg å kunne bevege deg rundt i nabolaget på egen hånd?

➔ Fører mangelfullt tilrettelagte busser til at du ikke kan benytte dem?

- Nasjonalt Dokumentasjonssenter for personer med nedsatt funksjonsevne
- ”Dokumentasjonssenteret”
- Besøksadresse: NOVA, Munthes gate 29, 0260 Oslo
- Postadresse: Pb 3223 Elisenberg, 0208 Oslo

- www.dok.no
- ekn@dok.no

Fra Handlingsplan.....

- **Kommunal- og regionaldepartementet vil innan utgangen av år 2000 vurdere om det er behov for forskrift som gir høve til å påleggje utbedring av eksisterande byggverk når det er naudsynt ut frå tungtvegande omsyn til helse, miljø, tryggleik eller tilgjenge.**

”Funksjonshemmede-folket”

”Funksjonshemmede er ikke en gruppe i noen annen forstand enn at vi blir diskriminert og ekskludert fra store deler av samfunnet fordi vi har noen fysiske eller psykiske kjennetegn som andre mennesker gjenkjenner og definerer som avvik eller ”funksjonshemming”

Bengt Lindquist, tidligere spesialrådgiver for funksjonshemmede-saker i WHO